

Hon vågar att komma nära med hjälp av kameran. Nu möter du henne en gång i månaden i NWT:s Helg. Filmaren Sara Broos hittar inspiration i Berlin men hjärtat och livet finns i Fryksdalen.

Om katastrofer och förändring

Mars är en svår månad säger någon, oberäknelig, oftast grå och hård. Ordet låter så hårt; mars, namnet på en krigsgud. Ingen skulle nod döpa sitt barn till Mars. April däremot som har en vacker klang, porlande som vatten. I flera dagar har himlen legat låg och grå och molnen täta. Grus och lera som dras in i huset och den smältande smutsgrå snön. Slask och tjällossning, sprickor i asfalten. Och även om man vet att ljuset kommer sakta kommer krypande, tidigare och tidigare varje morgon, att blommorna än en gång kommer att blomma, knoppar slå ut, grönskan breda ut sig, känns det ibland hopplöst mörkt, som att känslan av mars alltid kommer bestå.

Många jag pratar med känner sig desillusionerade och handlingsförlamade.

Överallt kan vi läsa om klimatkrisen, katastrofscenarier och varningar. Men vi, inklusive mig själv, kan inte ta in. Blir i stället så lätt paralyserad, väntar på att någon annan ska leda, att en rörelse ska sätta igång. Vi glömmer så snabbt, förtränger, blundar, förlitar oss på att saker kommer lösa sig.

Förra sommarens onaturliga torka med skogsbränder och förödelse känns långt borta. Tre miljoner kineser flydde orkanerna över Stilla Havet. FN:s klimatpanel presenterade en domedagsrapport i höstas. Forskare redogjorde i detalj för klimataffekterna vid 1,5 eller 2 graders uppvärmning.

En mycket dystert bild målades upp som, om vi inte gör något drastiskt skulle ge förödande konsekvenser. Forskare har känt till detta under en längre tid, men de forskare som varnat för klimatförändringar har ofta blivit anklagade för att överdriva. Enligt FN:s klimatrappport kommer den utsläppskurva vi följer i dag troligen att innebära 1,5 graders uppvärmning redan år 2040.

Och om temperaturen fortsätter stiga kuststäder som översvämmas, Arktis isar som smälter, korallreven som försvinner, översvämningar, torka, miljontals klimatflyktingar, storstäder på södra delen av jordklotet som blir dödligt heta.

Vi kanske behöver se förödelserna ännu tydligare för att förstå. Orden räcker inte till. Bilder är mer effektiva. Jag tänkte på det när jag såg filmklippet på Youtube av den 26-årige österrikiske skidstjärnan Max Hauke. Taget på bar gärning av polisen. Där satt han med nålar i armen mitt under en blodtransfusion bara en kort stund innan han skulle ut och tävla. Hans blick, påsen med blod, slangar och

Om temperaturen fortsätter stiga så är snart pingvinernas is borta. På andra håll blir det torka och översvämningar.

FOTO: NATACHA PISARENKO/TT

maskiner, hans tystnad, skammen i ögonen.

Bilden var så obehaglig, på ett helt annat sätt än om man hade läst en text om en kille som åkt fast för blodtopping. Eller bilden på den lilla syrisk pojken Alan Kurdi som spolades iland död på en strand i Turkiet för några år sedan som väckte en hel världssmedkänsla.

Men allt går snabbt, det kommer nya bilder och minnet är ofta kort. Och mindre katastrofer inträffar på olika plan, nära eller långtifrån, men livet fortsätter. Och man funderar över om borde flyga mindre. Ta tåget i stället ner till kontinenten. Men blir för bekväm, tänker att kanske nästa gång. Eller i en relation när man väntar på att något ska förändras och till slut inte står ut och gör slut. Och då plötsligt vänder allt och saker sker snabbt. Löften avges och terapitider bokas in. Men inte ens den ansträngningen varar kanske särskilt länge och bleknar snart när gamla vanor gör sig påmind. Inte förrän en total katastrof inträffar vaknar man kanske upp. På riktigt.

David Wallace-Wells, som snart kommer ut med boken "Den obeboeliga planeten" skriver ett debattinlägg i DN 10 mars 2019 om en studie som i december 2018 undersökte amerikaners hållning till klimatförändringar. 73 procent ansåg att en global uppvärmning verkligen pågår. Men majoriteten var ovillig att lägga ens tio dollar i månaden på att göra något åt saken. Vill de inte betala för att de tror att det är för sent, eller för att de tror att det ännu inte är nödvändigt?

Alla våra mentala reflexer menar David Wallace drar åt rakt motsatt håll än katastrof. Vi vill inte tro på en katastrof. Inte mycket kan rubba vår sinnesro, så länge vi inte själva drabbas. Vi lever i en illusion menar han, oförmögna att på allvar hantera forskningens budskap att klimatförändringen utgör ett allomfattande hot mot livet självt.

Han skriver (DN, 10/3-19): "Vi väntar gärna på att andra ska reagera snarare än att handla själva; vi föredrar den rådande situationen, är obenägna att ändra våra livsförhållanden. Vi ser genom dimridåer av självbedrägeri". Samtidigt tänker jag att det måste drivas fram lagar och politiska åtgärder, att vi inte kan bli utelämnade åt att bära allt ansvar själva.

Jag har ofta känslan av att leva inkapslad. Att man inte kommer loss. Att tekniken, telefonen och datorn har blivit bojar i stället för frihet. Längtar efter ett enklare liv, mer nära naturen, det naturliga. Men man blir så van med ständig uppkoppling och massa uppdaterade prylar.

På Bali firades nyligen Day Of Silence, Nyepi, en hinduisk reningshögtid med ett dygn utan ljud. Tystnaden ska lura demonerna att ingen människa är där. Alla som vistas på Bali måste delta. Internet stängs av och inte en biltuta hörs. Under nyåret nyepi ska hinduerna, från klockan sex på morgonen stanna hemma, fasta och kontempera hur de kan bli bättre människor. De ska vara tysta och hålla lampor släckta.

Dagen innan har man förberett sig genom att driva ut demoner

och onda andar. Flygplatsen i Denpasar står stilla. Alla butiker, kontor och restauranger är stängda. Ingen radio eller tv sänds. Man får inte gå ut (med undantag för om man ska föda barn) förväntas stanna hemma eller inne på hotellet eller delta i gemensamma ceremonier. Om alla Balis invånare och besökare kan spendera 24 timmar i total tystnad kan vi kanske också börja någonstans. En gemensam aktion kanske.

Tänk bara på den enorma effekt det skulle ha om all onödig konsumtion i världen upphörde under 24 timmar.

Sara Broos
sara.broos@nwt.se

